

Гражданска активност, нагласи към общината и към гражданския бюджет

Резултати от представително
количествено проучване сред софиянци

Август 2020

СЪДЪРЖАНИЕ

УВОД.....	3
МЕТОДОЛОГИЯ	3
РЕЗУЛТАТИ.....	3
Отношение към града и взаимодействие с общината.....	3
Включване на гражданите в управлението на града	4
Отношения към изразходването на бюджета	4
Желание за гражданско участие.....	4
Знания и отношение по темата за гражданския бюджет	4
ВЪПРОСИ И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ОТГОВОРИТЕ ОТ АНКЕТАТА	6
Средно колко време на месец сте прекарвали в дейности свързани с подобряване на Вашия град през последните две години?	6
Кой от изброените начини за взаимодействие с общината сте ползвали през последните 2 години?	7
Смятате ли, че има достатъчно информация и механизми/начини гражданите да помагат на общината да взема решения за града?	7
Смятате ли, че общината полага усилия да включва гражданите във взимането на решения за града?	8
Смятате ли, че общината предприема своевременни и адекватни мерки спрямо обратната връзка от гражданите?	8
Смятате ли, че Вие като гражданин имате влияние върху взимането на решения за управлението на града? Доколко Вие лично бихте участвали във взимането на решения за управлението на града?	9
Смятате ли, че бюджетът на Столична община се изразходва прозрачно и за правилните неща? ...	9
Чували ли сте за „граждански бюджет“ или „бюджет с участието на гражданите“?	10
Бихте ли искали част от бюджета на Столична община да се разпределя изцяло с решение на гражданите чрез този механизъм?	10
Имате ли доверие на Вашите съграждани да участват директно във взимането на решения за управлението на града?.....	10
Бихте ли се включили в граждански бюджет с предлагане на идеи за проекти или с гласуване за проекти на свои съграждани?	11
Какви според Вас са предимствата и недостатъците на гражданския бюджет?	11

ГРАЖДАНСКА АКТИВНОСТ, НАГЛАСИ КЪМ ОБЩИНАТА И КЪМ ГРАЖДАНСКИЯ БЮДЖЕТ

АНАЛИЗ НА КОЛИЧЕСТВЕНО ПРОУЧВАНЕ, АВГУСТ 2020

УВОД

Проучването е част от проекта *Граждански бюджет за София*, финансиран от Фонд Активни граждани България по ФМ на ЕИП 2014 – 2021 и реализиран от Фондация Спаси България. *Граждански бюджет за София* цели въвеждането на граждански бюджет в столицата.

“Граждански бюджет” или “бюджет с участието на гражданите” е демократичен механизъм, чрез който част от бюджета на града се изразходва изцяло по решение на гражданите. Те предлагат и гласуват за идеи и проекти, а общината ги реализира. Гражданските бюджети по света имат 30-годишна история и се прилагат в над 6000 града и множество по-малки общини. Европейски столици като Прага, Париж, Варшава и Мадрид имат граждански бюджети.

МЕТОДОЛОГИЯ

Изследването е проведено в периода 7 - 14 август 2020 г. по метода на панелно онлайн анкетиране. Изследването е проведено от независима социологическа агенция, сред представителна извадка от 500 пълнолетни граждани на София. Изследвана е гражданската активност, отношението на гражданите към общината и нагласата им към гражданския бюджет.

РЕЗУЛТАТИ

ОТНОШЕНИЕ КЪМ ГРАДА И ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ С ОБЩИНАТА

Респондентите отделят сравнително малко време в дейности, свързани с подобряване на града. Най-често това се случва във формата на различни видове самоинициативи (общо над 60% отделят някакво време на месец за самоинициатива, най-често по-малко от ден (29%).

Общо 37% са участвали в доброволческа дейност към организация през последните 2 години, като пак в най-честия случай са отделили един ден или по-малко време на месец.

Близо една трета (30%) са се включили към различни програми или инициативи на общината през последните две години. 27% са се включвали в други дейности, като става дума основно за почистване на градинки и междублокови пространства (10%) и озеленяване (3%). По-рядко се участва с подаване на сигнали за проблеми на квартала, участие в каузи (подкрепа на възрастни хора, деца и хора в неравностойно положение), грижа за бездомни животни и др.

Взаимодействието на гражданите с общината през последните 2 години показва, че активността не е ниска. Едва 1/3 от респондентите не са използвали някои от начините за взаимодействие с общината. Разбира се, тук е много важно каква дефиниция ще дадем на термина "гражданска активност", но изследването отчита, че различните начини за взаимодействие с общината се използват: най-вече изпращане на жалби, писма и позиции (38%), както и петиции и подписки (36%). Значително по-ниско е участието във форуми и дискусии (19%), както и в консултации и обществени обсъждания (15%) и протести на местно равнище (13%). Като цяло, може да се допусне, че гражданите използват "бързите" форми на

комуникация с общината (сигнал, жалба, активност основно онлайн), което показва, че при евентуално въвеждане на гражданския бюджет, процесът там също следва да бъде улеснен с онлайн компоненти.

ВКЛЮЧВАНЕ НА ГРАЖДАНИТЕ В УПРАВЛЕНИЕТО НА ГРАДА

Гражданите се чувстват изолирани от процеса на взимане на решения; дори и общината да смята, че има достатъчно механизми и информация за гражданите, както и че се полагат усилия за тяхното включване, то за мнозинството от гражданите това не е така. Общо 73% отговарят с "не" или "категорично не" на въпроса предоставя ли общината достатъчно информация, така че гражданите да участват във взимането на решения, и същия дял - 71% - отговарят, че няма и достатъчно механизми. **Мнозинството - 84% от гражданите, смята че общината не полага усилия, за да включва гражданите във взимането на решения (сбор от отговорите „категорично не полага“ и „по-скоро не полага“).**

Много сходна е и ситуацията с това, доколко гражданите виждат и очакват навременна и адекватна реакция от общината на тяхната обратна връзка. Може да се каже, че комуникацията между гражданите и общината се къса - според **78% (отговори "по-скоро не" плюс "категорично не") общината не предприема нито адекватни, нито своевременни мерки от обратната връзка от гражданите.** Отново, независимо дали реално е така, или не, усещането на гражданите за общината е за мудна и не особено адекватна институция.

В извод - **доверието в общината по темата включване на гражданите и общуване с тях от страна на общината е ниско.**

ОТНОШЕНИЯ КЪМ ИЗРАЗХОДВАНЕТО НА БЮДЖЕТА

Липсата на доверие е много ясна, когато става дума за бюджета на Столична община и изразходването му прозрачно и правилно. Въпреки че бюджетът е публичен, за половината от запитаните (50%) той категорично не се изразходва прозрачно, а за още 29% „по-скоро не“ (общо 89%). Много висок дял (76%) смятат, че бюджетът „категорично“ (38%) и „по-скоро“ (38%) не се изразходва за правилните неща. В този смисъл, ако гражданският бюджет се въведе, **той трябва да гарантира максимална степен на прозрачност и достатъчно публичност на изразходването на парите, с което ще генерира доверие и в самия процес.** Гражданският бюджет може да осигури и на общината по-висок кредит на доверие от страна на гражданите, ако я има така нужната прозрачност.

ЖЕЛЕНИЕ ЗА ГРАЖДАНСКО УЧАСТИЕ

На фона на това, от една страна гражданите се чувстват изолирани от управлението на града (83% "по-скоро не" и "категорично"), нямат усещане, че влияят на решенията, а от друга страна проявяват силно желание за участие - мнозинството от 88% споделят, че "със сигурност" (31%) и "по-скоро" (57%) биха участвали във взимането на решения. Тази нагласа благоприятства проекта за гражданския бюджет, стига на гражданите да се предложи уместен и лесен начин за участие в процеса.

ЗНАНИЯ И ОТНОШЕНИЕ ПО ТЕМАТА ЗА ГРАЖДАНСКИЯ БЮДЖЕТ

Гражданският бюджет е много слабо познат като термин (90% - не съм чувал/а). След съвсем кратко пояснение за смисъла и съдържанието на гражданския бюджет обаче, общо 92%, сред които 52% отговарят "категорично да", а други 40% - "по-скоро да", изразяват желание част от бюджета на СО да се изразходва по този начин. Това е индикатор, че **ако гражданският бюджет придобие достатъчно публичност, има потенциал да набере висок интерес сред гражданите.** Високо е и доверието, което респондентите декларират спрямо съгражданите си - според общо 75% гражданите заслужават да участват в директното взимане на решения за управлението на града.

Гражданите демонстрират висок интерес към гражданския бюджет, като 61% споделят, че биха се включили и с предложения за проекти, и с гласуване. Трябва да се има предвид, че на този етап гражданите познават слабо процеса и тази декларирана активност може да се окаже твърде висока и нереалистична. Всеки пети само би гласувал за проекти, а 10% само биха предложили проект.

Ключовото предимство на гражданския бюджет, поставено пред всички останали, е **прозрачността при разходването на бюджета** (56%). Това показва, че **този принцип трябва да бъде водещ във формирането и провеждането на процеса, за да може гражданският бюджет да натрупа и запази доверие като механизъм**. Със сходни дялове след това са подреждат възможностите за нови идеи за развитието на града (41%), повече изпълнени смислени проекти (41%), повече ангажираност на гражданите с града (40%) и директното участие на гражданите във взимането на решения за града (37%).

Основните недостатъци и рискове, които стоят пред гражданския бюджет, са производни от цялостното недоверие в общината. На първо място се посочва, че общината може да използва гражданския бюджет като PR инструмент, с който да замаже очите на хората, докато останалите средства се харчат безотговорно (57%). Второто сериозно опасение е от корупция - че ще се облагодетелстват фирми и лица, близки до общината (52%). На трето място се поставя риска гражданския бюджет да бъде "превзет" от малки, но шумни групи (42%). Като по-ниски се виждат рисковете общината да се намесва твърде много и това дали тя има капацитет да администрира процеса (30%). Гражданите демонстрират отново доверие в себе си и своите съграждани, като рисковете те да не са подготвени и да не могат да преценят кои проекти са важни са поставени най-ниско (20%).

ВЪПРОСИ И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ОТГОВОРИТЕ ОТ АНКЕТАТА

СРЕДНО КОЛКО ВРЕМЕ НА МЕСЕЦ СТЕ ПРЕКАРАЛИ В ДЕЙНОСТИ СВЪРЗАНИ С ПОДОБРЯВАНЕ НА ВАШИЯ ГРАД ПРЕЗ ПОСЛЕДНИТЕ ДВЕ ГОДИНИ?

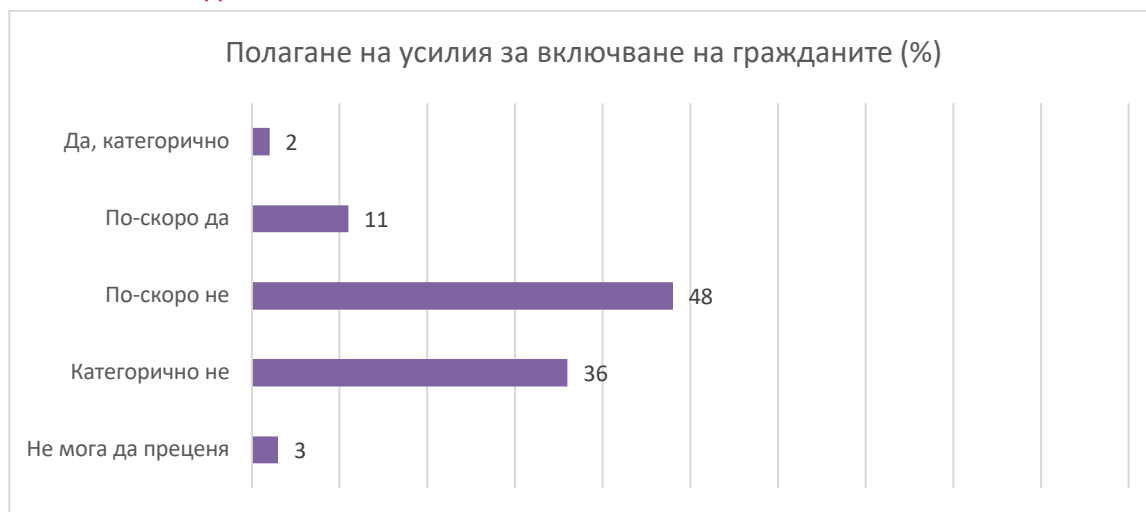
КОЙ ОТ ИЗБРОЕНИТЕ НАЧИНИ ЗА ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ С ОБЩИНАТА СТЕ ПОЛЗВАЛИ ПРЕЗ ПОСЛЕДНИТЕ 2 ГОДИНИ?

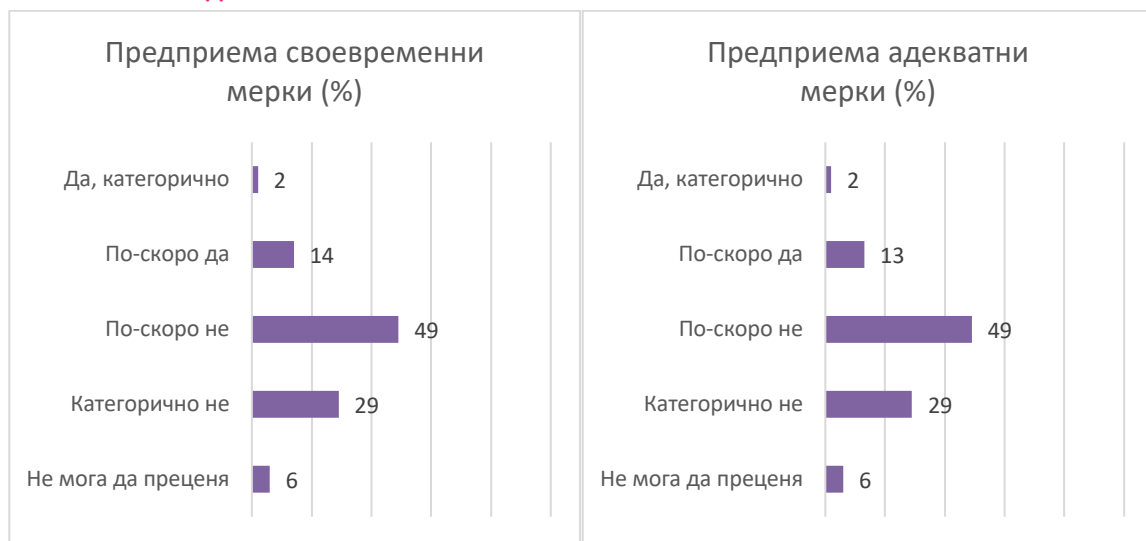
СМЯТАТЕ ЛИ, ЧЕ ИМА ДОСТАТЪЧНО ИНФОРМАЦИЯ И МЕХАНИЗМИ/НАЧИНИ ГРАЖДАНИТЕ ДА ПОМАГАТ НА ОБЩИНАТА ДА ВЗИМА РЕШЕНИЯ ЗА ГРАДА?

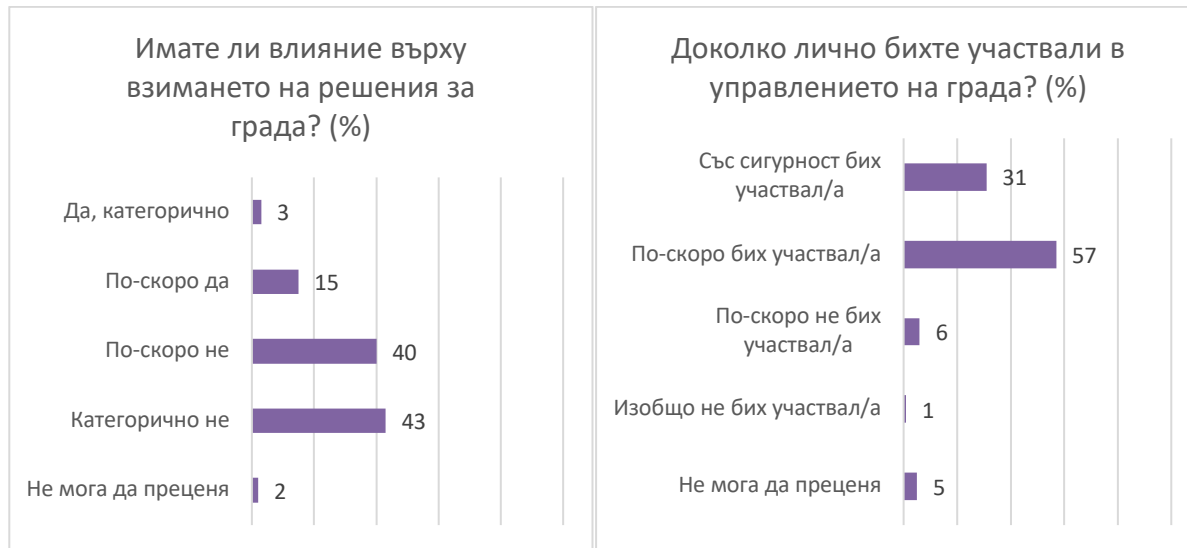
СМЯТАТЕ ЛИ, ЧЕ ОБЩИНАТА ПОЛАГА УСИЛИЯ ДА ВКЛЮЧВА ГРАЖДАНИТЕ ВЪВ ВЗИМАНЕТО НА РЕШЕНИЯ ЗА ГРАДА?

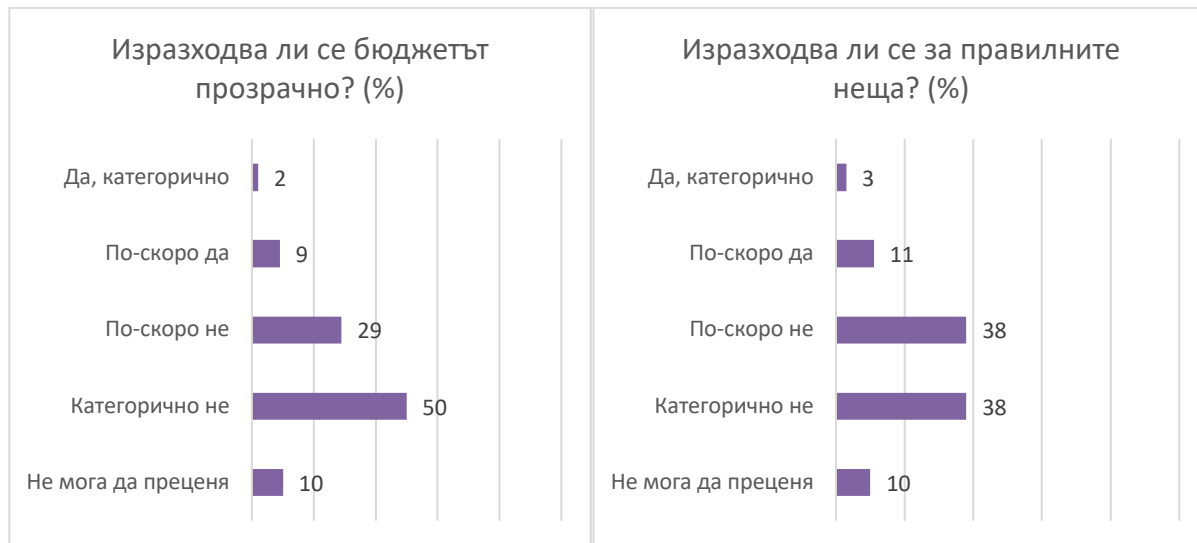
СМЯТАТЕ ЛИ, ЧЕ ОБЩИНАТА ПРЕДПРИЕМА СВОЕВРЕМЕННИ И АДЕКВАТНИ МЕРКИ СПРЯМО ОБРАТНАТА ВРЪЗКА ОТ ГРАЖДАНИТЕ?

Смятате ли, че Вие като гражданин имате влияние върху взимането на решения за управлението на града? Доколко Вие лично бихте участвали във взимането на решения за управлението на града?

Смятате ли, че бюджетът на Столична община се изразходва прозрачно и за правилните неща?

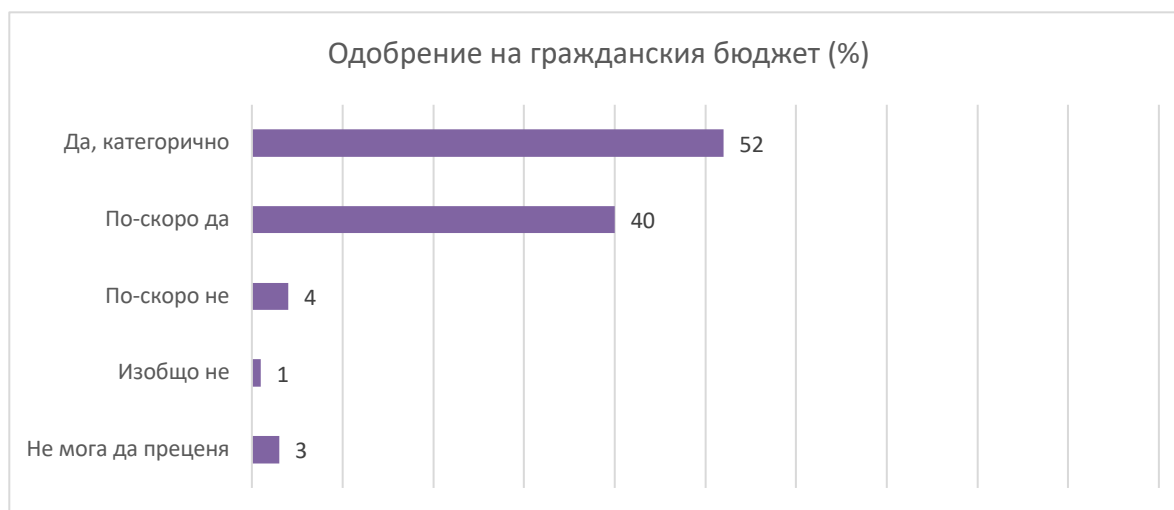

ЧУВАЛИ ЛИ СТЕ ЗА „ГРАЖДАНСКИ БЮДЖЕТ“ ИЛИ „БЮДЖЕТ С УЧАСТИЕТО НА ГРАЖДАНИТЕ“?

БИХТЕ ЛИ ИСКАЛИ ЧАСТ ОТ БЮДЖЕТА НА СТОЛИЧНА ОБЩИНА ДА СЕ РАЗПРЕДЕЛЯ ИЗЦЯЛО С РЕШЕНИЕ НА ГРАЖДАНИТЕ ЧРЕЗ ТОЗИ МЕХАНИЗЪМ?

Този въпрос е зададен на респондентите след кратко обяснение какво представлява гражданския бюджет: „Граждански бюджет е практика, при която част от бюджета на общината се разпределя с решение на гражданите. Гражданите предлагат и гласуват за проекти или идеи за реализация, а общината ги изпълнява. Гражданският бюджет се използва в над хиляда града в Европа.“

ИМАТЕ ЛИ ДОВЕРИЕ НА ВАШИТЕ СЪГРАЖДАНИ ДА УЧАСТВАТ ДИРЕКТНО ВЪВ ВЗИМАНЕТО НА РЕШЕНИЯ ЗА УПРАВЛЕНИЕТО НА ГРАДА?

БИХТЕ ЛИ СЕ ВКЛЮЧИЛИ В ГРАЖДАНСКИ БЮДЖЕТ С ПРЕДЛАГАНЕ НА ИДЕИ ЗА ПРОЕКТИ ИЛИ С ГЛАСУВАНЕ ЗА ПРОЕКТИ НА СВОИ СЪГРАЖДАНИ?

КАКВИ СПОРЕД ВАС СА ПРЕДИМСТВАТА И НЕДОСТАТЪЦИТЕ НА ГРАЖДАНСКИЯ БЮДЖЕТ?

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на [Фонд Активни граждани България](#) по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2014-2021. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Фондация Спаси България и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Оператора на Фонд Активни граждани България.

Iceland
Liechtenstein
Norway

**Active
citizens fund**